

MEMÒRIA ACADÈMICA 2024-25

Irene Nadal Gómez

5 de setembre 2025

(Amb la vènia)

Començam avui un altre any acadèmic, amb tot allò que marca el protocol: música, processó, símbols i vestits acadèmics. Us confés que per a mi suposa un repte tornar, per cinquena vegada consecutiva, a complir aquest requisit formal —i una mica feixuc, no ens enganyem— de llegir un resum de la memòria, que aviat podreu consultar íntegrament al Portal de transparència de la UIB, d'una manera que us faci partícips de la vida, la il·lusió i la vibrant realitat que hi ha darrere les dades i les xifres que necessàriament la componen.

Però els reptes són oportunitats, o almenys jo els veig així. En començar a redactar aquest resum, pensava en com aprofitar l'ocasió que m'oferien aquests minuts davant del faristol i en com enllaçaria les dades per fer-les més amables, si em permeteu l'expressió. Sens dubte, us he de mostrar què és la Universitat: un lloc de generació i transmissió de coneixement. Però aquest any vull que vegeu, més amb dades que amb xifres, que també és un espai on es treballa i es construeix la pau. Perquè, com assenyalava Einstein, «La pau no es pot mantenir per la força. Només es pot aconseguir mitjançant l'entesa».

Així, començaré amb una dada que no trobareu a la memòria; no la hi cerqueu, sinó que la podeu descobrir passejant per Palma, molt a prop del despatx de la presidenta del Govern de les Illes Balears, al passeig de Sagrera, concretament sota l'estàtua de Ramon Llull. Aquest, definit per la professora Maribel Ripoll Perelló com «el viatger de la paraula», és una figura d'indubtable rellevància per a la nostra universitat. Allà podem llegir, en llatí, un dels seus proverbis, que, traduït, diu el següent: «La justícia procura la pau i la injustícia la guerra; les paraules humils anuncien la pau i les supèrbies, la guerra». Ramon Llull ens ensenyava així que les paraules, i sobretot les que fan justícia —les humils, que transparenten la veritat—, són les que porten la pau.

Per això, la universitat, com a espai de valors que és, defensora del coneixement, del pensament crític, de la paraula i de la veritat, és i ha de ser un actor rellevant en la construcció de la pau. Deia Simone Weil, una dona intel·lectual excepcional, a la seva obra *Fer la guerra*, que «Aclarir les nocions, desacreditar les paraules congènitament buides, definir l'ús de les altres amb anàlisis precises; aquesta és, per estrany que sembli, una feina que podria salvar vides».

Per això, passem ja a referir-nos a algunes dades. La nostra universitat va néixer pocs mesos abans de la Constitució del 1978, impregnada dels seus valors. Antoni Roig Muntaner, president de la Comissió Gestora que dirigia la Universitat en aquells moments, deia, en el discurs d'obertura de l'any acadèmic 1978-79, després de demanar al cos docent entusiasme, esforç i imaginació: «Serà difícil, però si aconseguim dur a terme el procés, aconseguirem una universitat racional, una universitat serena, una universitat lliure, una universitat democràtica, dedicada a pensar, a meditar; que això és la Universitat. Si això s'aconsegueix, haurem fet un gran servei a la nostra Universitat, al nostre país i a Espanya».

Crec que ho hem aconseguit, i les dades ho demostren. Des dels 3.600 estudiants matriculats l'any acadèmic 1976-77 fins als gairebé 12.000 que enguany han cursat els 36 graus i 6 dobles graus, hem recorregut un llarg camí que ha permès, als estudiants de les Illes, i als 500 alumnes internacionals que ens han triat per formar-se, trobar aquell ambient serè, rigorós i il·lusionant en què aprendre a ser bons professionals, però sobretot bons ciutadans en la nostra societat.

Amb més motiu, els 1.400 estudiants dels 37 màsters universitaris oficials —5 dels quals són interuniversitaris i 5 més estan integrats en dobles titulacions— i els prop de 1.000 alumnes de doctorat, repartits entre els 25 programes oficials —7 dels quals són interuniversitaris—, dediquen els esforços a aprofundir, a meditar, a perfeccionar-se en l'àmbit professional i a culminar els seus estudis amb la defensa, fins a l'11 de juliol d'enguany, de 85 tesis doctorals, que impliquen anys d'estudi i reflexió, per finalment fer propostes de millora en tots els àmbits del coneixement. Constitueixen un exemple innegable de treball per la pau.

I vull continuar amb els nostres estudiants, per mostrar com la Universitat és també un espai en què s'aprèn a conviure en pau, un espai segur on han de trobar el que, en psicologia, s'anomena «una mirada apreciativa», que els ajuda a entrenar l'educació i la

formació; una cosa essencial, si realment concebem la Universitat com un element proactiu de pau. Perquè, com deia Eleanor Roosevelt, «No n'hi ha prou a parlar de pau. Cal creure-hi i treballar per aconseguir-la».

I des de la UIB, juntament amb el Govern de les Illes Balears, que ens dona suport, no volem que ningú deixi d'estudiar ni de formar-se per falta de recursos econòmics. Per això, hem treballat conjuntament, i així, enguany, el Servei d'Alumnes i Títols ha ajudat a tramitar 3.100 beques generals i 13 beques de col·laboració del Ministeri; 161 ajuts en el programa d'ajudes per circumstàncies sobrevingudes —que també ha disposat durant aquest exercici d'una aportació extraordinària del Govern que ens ha permès arribar a més estudiants—; i 326 exempcions de matrícula amb ajuts del Govern. Tot això sense incloure-hi els descomptes per a famílies nombroses ni el premi als estudiants excel·lents, els quals, mitjançant el sistema de bonificacions per a matrícules d'honor obtingudes l'any anterior, s'han beneficiat de la bonificació d'uns 5.300 crèdits.

Però aquestes no són les úniques ajudes que reben els nostres estudiants. A través de convenis, se subvencionen matrícules i es concedeixen ajuts per a la formació als programes de doctorat, com passa amb els convenis amb la Fundació Carolina, per exemple. Seria interminable explicar aquí la quantitat de premis que s'atorguen als estudiants pels seus treballs de TFG i TFM en diferents àmbits, com els concedits per l'Associació Espanyola contra el Càncer o pel Consell Social, entre d'altres. Es tracta d'actes de justícia amb qui més ho necessita i amb els qui s'esforcen més, i, com deia Ramon Llull, també contribueixen a la construcció de la pau.

Una altra dada que confirma el compromís amb la construcció de la pau d'aquest nou equip rectoral, amb el rector Jaume Carot al capdavant, reelegit mitjançant votació electrònica el passat 21 de maig, ha estat la creació del Vicerectorat de Relacions Internacionals, Solidaritat i Justícia Social, que ocupa el vicerector que precisament nom Pau —encara que crec que el rector no el va triar pel nom.

Sota el paraigua d'aquest vicerectorat, a través de l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament i Solidaritat, entre moltes altres actuacions que ja es duïen a terme en el mandat anterior —que us anim a consultar a la memòria completa—, s'han concedit beques en el marc de la cooperació al desenvolupament per fer pràctiques a estudiants del grau de Psicologia a Tanzània, als del grau d'Educació Primària al Perú, als d'Infermeria i

Fisioteràpia a Gàmbia i Equador, i als de Treball Social a l'Argentina i al Perú, amb una aportació total d'uns 36.000 euros.

A més, s'han continuat donant ajuts per un valor de 42.500 euros per fer estades solidàries amb les quals desenvolupar tasques de voluntariat internacional, així com els 13.500 euros destinats a finançar accions a través de la convocatòria d'ajuts per a accions d'educació per a la transformació social.

Des d'aquest vicerectorat, el juliol passat es varen prendre altres iniciatives, com l'adhesió de la UIB a la xarxa internacional *Scholars at Risk*, destinada a la protecció d'acadèmics perseguits o en situació de risc, i també a la iniciativa *Corredors Humanitaris Universitaris*, promoguda per la Universitat de Barcelona, per permetre l'establiment de mecanismes segurs d'acollida de persones de l'àmbit acadèmic —principalment, estudiants— procedents de zones en conflicte o en situació de risc.

Però la construcció de la pau comença amb la cura de la pròpia pau interior i del benestar emocional. Per contribuir a aquesta finalitat, es va crear l'Espai de Benestar Psicològic a la UIB, que enguany ha obtingut un guardó de la Conselleria de Salut en la categoria de salut mental dels premis atorgats a la Gala de la Salut de les Illes Balears 2024, precisament pel seu pla de benestar psicològic. Aquest gabinet també ha posat el seu granet d'arena per intentar combatre un dels problemes més greus de la nostra societat actual, amb la realització de 18 xerrades de sensibilització en prevenció de la conducta suïcida, adreçades a estudiants, en les quals varen participar 462 persones.

Fins ara he parlat molt dels nostres estudiants, però també el nostre professorat és una peça essencial en la construcció de la Universitat, no només com a espai de coneixement, sinó també de concòrdia i enteniment. El nostre professorat està format per 170 catedràtics d'universitat i 286 professors titulars d'universitat; a més, hi ha 1 catedràtic laboral, 219 professors titulars laborals i 3 col·laboradors, així com 1.132 professors no permanents.

Doncs bé, el Servei de Prevenció ha treballat enguany per millorar el benestar del professorat. En concret, ha creat grups de discussió sobre la qualitat de vida laboral en dinou dels vint departaments de la UIB. A més, ha redactat i lliurat un informe sobre aquesta qualitat de vida, amb la planificació de totes les mesures correctores. Amb la implementació d'aquestes mesures, segurament es millorarà i es portarà pau a l'espai de

treball del personal docent i investigador, cosa que, al final, redunda en benefici de tota la Universitat.

Però si el pensament crític, la creació d'espais de diàleg i el convenciment amb la paraula ajuden a la pau, sens dubte les prop de 2.300 publicacions entre articles de revista, capítols de llibres, monografies i altres de caràcter internacional i nacional, comptabilitzades per l'Àrea d'Investigació, han significat una contribució excel·lent a aquesta ajuda.

Juntament amb aquesta activitat investigadora més clàssica, avui voldria centrar-me més en com els resultats es divulguen en la nostra societat i la impregnen, i arriben més enllà del paper o del document digital publicat en revistes especialitzades per abastir tota la societat. A través de la Unitat de Divulgació i Cultura Científica, amb l'ajuda econòmica d'aquest govern, s'han concedit 53.000 euros en ajuts per a l'organització d'actuacions de divulgació o difusió científica, congressos i seminaris de caràcter científic o tecnològic a les Illes Balears.

Seria impossible descriure'ls tots, però, per posar alguns exemples, s'han realitzat grans esdeveniments, com una nova edició del Naukas, o la participació en la Nit Europea de la Recerca, amb itineraris i monòlegs científics i mostra d'experiments; juntament amb altres de menys abast, però molt interessants, com el podcast *Balears fa Ciència*, el cicle Ciència amb Tiramisú, el curs Comunicar Ciència, el concurs Hilo Tesis i tallers en el marc de Ciència per a Tothom, entre d'altres.

Però no tot és sempre un camí de roses. Com em recordava fa pocs dies una col·lega de la Universitat de Lund, a Suècia, la qual acabava de deixar el càrrec de directora de departament, de vegades l'1% del personal és capaç de generar el 90% dels conflictes. Així que, encara que són pocs, hi ha conflictes que no poden ser ignorats, i treballar per la pau és establir mecanismes per resoldre'ls.

Per això, tenim la figura del síndic de greuges, que gaudeix d'un gran arrelament i prestigi en la resolució de conflictes a la nostra universitat. En la seva memòria, el síndic, el doctor Antoni Amengual Colom, indica que enguany s'han iniciat 216 actuacions de naturalesa diferent, i les més nombroses amb diferència són les relacionades amb l'avaluació acadèmica.

Un altre instrument més innovador de què disposam, i que va ser formalment constituït l'abril de 2024, però que ha començat la tasca de resolució de conflictes l'any acadèmic passat, és la Comissió de Convivència. Aquesta comissió, formada paritàriament per homes i dones dels tres col·lectius que conformen la Universitat, ha tractat durant aquest any set casos en què ha exercit funcions de mediació, facilitació, acompanyament, justícia restaurativa o derivació a altres òrgans, quan així s'ha requerit. Aquí vull donar les gràcies a qui n'ha estat la presidenta fins fa poc, quan va deixar el càrrec per ser vicerectora, la doctora Lucrecia Burges, per aquesta tasca tan important de posar les bases d'aquest òrgan tan necessari; a Maties Barceló, que compleix la funció de la secretaria, una tasca ingrata, però necessària; i també als estudiants, per als quals no és fàcil participar-hi, i especialment, a l'estudiant de Treball Social Lidia Martínez, que va participar en les Jornades de Comissions de Convivència d'Almeria, mostrant el seu compromís, proactivitat i il·lusió en la resolució de conflictes a la nostra universitat, i que va ser un exemple revitalitzant per al doctor Joan Albert Riera, actual president en funcions, i per a mi mateixa, que l'acompanyarem en aquella experiència.

Finalment, el juny passat es va nomenar la senyora Catalina Pou Rayas com a cap del Servei d'Inspecció de la UIB, càrrec que, de ben segur, exercirà amb gran professionalitat, com ha fet fins ara a l'Assessoria Jurídica, i que suposa una fita per a la nostra universitat, complint així una obligació ja prevista fa anys als nostres Estatuts i, més recentment, a la LOSU.

Pel que fa a les 721 persones que conformen el PTGAS, elles constitueixen aquest entramat de magnífics professionals que permeten que tot funcioni, que tot flueixi —podríem dir, amb un llenguatge més modern— a la nostra universitat. Han estat presents en tot allò que he explicat fins ara: des de preparar els edificis per a la docència, o els laboratoris per als investigadors, fins a donar suport a la gestió acadèmica de tots els estudis, de grau i postgrau, i a la part burocràtica de la recerca, que no és poca; han estat, a més, instruments imprescindibles de la tasca docent, com és el cas de Campus Digital o del Servei d'Audiovisuals, sense el suport dels quals no seria possible la docència a les seues universitàries d'Eivissa i Formentera i de Menorca.

Com cada any, però no per això de manera menys sentida i sincera, moltes gràcies a tothom, perquè ens donau pau amb la vostra feina, feis possible que treballem en pau, i el vostre somriure i bon fer ens permeten afrontar amb pau la missió de cadascú en aquesta universitat nostra.

Finalment, encara que en acabar aquestes paraules recordarem aquells que ens han deixat aquest any acadèmic, no vull concloure aquesta part sense fer-vos present, de manera particular, el catedràtic d'universitat d'Economia Aplicada, doctor Eugeni Aguiló Pérez, que malauradament ens va deixar diumenge passat, i desitjar que tots descansin en pau.

En l'apartat econòmic, enguany el nostre pressupost ha estat de poc més de 202 milions d'euros, amb un increment del 17% respecte de l'any passat. Estam molt agraïts al Govern de les Illes Balears, perquè no només ha incrementat la transferència nominativa, sinó que també ha fet aportacions específiques: 1,5 milions d'euros per a beques; 1,3 milions d'euros per a microcredencials, els primers diplomes de les quals hem lliurat ja aquesta setmana; el manteniment del ParcBit; així com aportacions més petites en quantitat però grans en significat, com les fetes als programes ESTALMAT, ESTALQUIM o MENTORiment, que permeten als professors d'aquesta casa, a la UIB en definitiva, ampliar el seu àmbit d'acció a infants i joves de la comunitat balear que seran futurs universitaris. Finalment, agraïm també que s'hagi inclòs en el pla d'infraestructures educatives el nou i tan necessari edifici de la Facultat de Ciències, que ens permetrà millorar les instal·lacions dels graus ja implantats i iniciar les d'altres nous demandats per la nostra societat, com Ciències de la Mar.

Com a conclusió d'aquesta memòria, crec que es pot afirmar, sense cap mena de dubte, que la Universitat és, per a tots els qui hi treballam, els qui hi estudiau i els qui us hi acostau, un lloc de pau i per a la pau. Però la pau no ha de quedar-se aquí tancada. L'hem de dur allà on anem, juntament amb el nostre esperit universitari; hem de treballar per la pau amb rigor científic, amb el valor de la paraula i del coneixement, amb aquesta «mirada apreciativa» cap als estudiants, però també cap als col·legues de disciplina, als quals sempre animam a millorar, i al PTGAS amb qui treballam, per aconseguir de tots ells, com li agradava dir al rector durant la campanya de 2021, «la millor versió de cadascun de nosaltres, la millor versió de la UIB, la millor versió de les nostres Illes Balears».

Aquest és el meu desig, i, com deia John Lennon a la famosa i mítica «Imagine», «Podeu dir que somii, però sé que no estic tot sol. Veniu, doncs, amb nosaltres i viurem com un sol món».

Moltes gràcies.